

УДК 338.2

В. В. Гой,

аспірант, Харківський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТИТУТИ У СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ БАНКРУТСТВАМ В УКРАЇНІ

V. Goi,

post-graduate student, Kharkiv National Economic University, Kharkiv

ECONOMIC INSTITUTIONS IN THE SYSTEM OF COMBATING THE CRIMINAL BANKRUPTCIES IN UKRAINE

У статті розглянуто можливості економічних інститутів у протидії застосуванню банкрутства підприємств як інструменту для переділу власності та запропоновано способи подолання дисфункції інституту банкрутства в Україні.

The article considers the possibility of economic institutions in combating the use of bankruptcy as a tool for redistribution of property. Offered ways to overcome the dysfunction of institution of bankruptcy in Ukraine.

Ключові слова: банкрутство, державне регулювання, інститут банкрутства, економічні інститути, протиправне банкрутство.

Key words: bankruptcy, state regulation, institute of bankruptcy, economic institutions, illegal bankruptcy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Інститут банкрутства є невід'ємним атрибутом ринкової економіки, відродження якого в нашій країні почалося досить недавно, разом з процесом побудови ринкової економіки. Його формування, як і формування будь-якого економіко-правового інституту, супроводжувалося значною кількістю проблем. Банкрутство із засобу очищення та оздоровлення економіки перетворилося на прибутковий бізнес, і сьогодні — це лише один з численних способів захоплення чужої власності. Широке поширення протиправного використання інституту банкрутства з метою переділу власності, відсутність глибокого, теоретичного розуміння в цій сфері і сформованої практики боротьби з подібного роду банкрутствами і визначає актуальність даного дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні питання щодо інституційних позицій устрою економічної системи, державного регулювання економіки вивчали такі вчені, як О. Амосов, В. Бакуменко, В. Воротін, В. Дорофієнко, Г. Губерна, А. Дегтяр, Т. Дудін, Г. Козаченко, В. Князев, О. Мордвінов, Е. Панченко, О. Поважний, В. Рижих, В. Шамрай, В. Юрчишин та ін.

Проблеми впливу банкрутства на процеси переділу власності займалися багато економістів, зокрема Н. Гімаді, О. Губарь, М. Дерябіна, В. Добродій, Т. Долгопятова, Ю. Перевалов, В. Радаєв, А. Радигін, Г. Черніков, А. Шеломенцев.

ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНИШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

У більшості випадків авторів цікавили правові питання банкрутства (механізм застосування закону,

оцінка окремих статей закону, опис практики застосування). Проте в Україні відчувається значний дефіцит ґрунтовних досліджень інституту банкрутства в системі державного регулювання ринкової економіки. Питання використання банкрутства як інструменту переділу власності теж майже не розглядаються українськими вченими, а тому і відсутні ефективні методи боротьби з подібного роду злочинами.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є розгляд можливостей економічних інститутів для боротьби із застосуванням банкрутства підприємств як інструменту для переділу власності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економіко-правова роль інституту банкрутства в ринковій економіці визначається тим, що ефективні способи розв'язання проблеми неплатоспроможності підприємств є чи не найважливішим фактором належного економічного розвитку країни, гарантією повернення боргів і зміцнення господарських відносин.

У стабільній економіці механізми банкрутства відіграють важливу, але допоміжну роль, забезпечуючи організацію вирішення господарських спорів, ліквідацію неефективних підприємств, сприяючи поверненню заборгованості кредиторам і захищаючи інтереси інвесторів шляхом розподілу між ними майна боржника в установленому законом порядку. Однак, у економіці, яка розвивається і постійно трансформується, банкрутство стає не тільки результативним способом перерозподілу ресурсів, а й способом переділу власності і збагачення окремих груп власників [1, с. 217].

У таких умовах особливо важливі випереджальні дії держави з метою регулювання практичного зас-

тосування законодавства про банкрутство для попередження зловживань з боку господарюючих суб'єктів. Тим не менш, досі дії державних органів носять скоріше симптоматичний, точковий (місцевий) характер, а не комплексного вирішення проблем. Важливим аспектом досліджуваної проблеми виступають кримінальні банкрутства, їх економічний механізм та способи протидії даному явищу.

Використання банкрутства як інструменту переділу стало можливим з подачі українського законодавця. Зокрема, перша редакція закону "Про банкрутство" (1992 р.) виявилася взагалі не працюючою через невідповідності нормативно-правової бази соціально-економічним умовам в країні. Поява нових редакцій закону (2000 і 2012 рр.), звичайно, підвищила ефективність використання механізму банкрутства, але в той же час дозволила використовувати даний механізм з метою масового переділу власності. Взагалі, такий спосіб застосування законодавства про банкрутство не характерне для країн з розвинутою ринковою економікою [8, с. 19—21].

Ось, наприклад, що писав з цього приводу Дж. Стігліц: "Інститут банкрутства, подібно до його антитепи, підприємництва, практично не мав прецеденту в соціалістичній економіці, його тільки належало створити. За кілька століть у ринкових економіках сформувалися різноманітні моделі банкрутства, і кожна була інтегрована в "свою" специфічну економіку. Навряд чи можна було очікувати, що "вживлення" подібного механізму в чуже середовище відбується швидко, особливо за відсутності незалежного і компетентного суду, що засвоїв основні принципи даної процедури. Ті, хто сподівався, що знову розроблене і "запроваджене" законодавство про банкрутство сприятиме реструктуризації промисловості, були дуже розчаровані [2, с. 10].

Аналіз еволюції інституту банкрутства дозволяє виділити наступні його цілі: дотримання інтересів власників шляхом підтримки господарюючого суб'єкта, що потрапив у кризову ситуацію, та максимального задоволення вимог кредиторів щодо даного господарюючого суб'єкта [5, с. 87]. Інститут банкрутства призначений коригувати ситуацію фінансової неплатоспроможності таким чином, щоб сукупна величина об'єктів власності у всіх задіяних економічних суб'єктів після банкрутства була б не менше, ніж до процедури банкрутства. Зменшення доходу, одержуваного від використання власності, призводить до втрати економічними суб'єктами стимулів до діяльності і, в кінцевому рахунку, до кризи.

З точки зору економічної теорії, інститут банкрутства є частиною системи визначення та захисту прав власності в рамках ринкової економіки, регулюючи систему виробничих відносин шляхом встановлення порядку припинення і виникнення права власності на засоби виробництва. Чітко визначені права власності є основою конкурентної економіки, тому метою інституту банкрутства в країнах ринкової економіки є недопущення розпорошення власності, в тому числі і кримінальних переділів в процесі формальної або реальної зміни власника.

Механізм протидії економічним основам кримінального переділу власності — це цілісне поєднання структурних елементів, що реалізують функції і завдання щодо усунення передумов, причин, умов і фактів, форм і методів тінювих і кримінальних явищ у сфері відносин власності. Він включає в себе: виявлення джерел загроз відносинам власності і причин їх виникнення, виявлення об'єкта, на який спрямована діяльність з протидії кримінальним явищам у сфері відносин власності: суб'єкта цієї діяльності, тобто державних і громадських інститутів; конкретних інструментів та заходів цієї діяльності. У ході формування цього механізму повинні бути чітко визначені об'єктивні основи і реалії протидії, які полягають у виявленні причин кримінальних переділів власності і тих засобів, інструментів, які повинні бути спрямовані на їх усунення. Також мають бути визначені обов'язки по захисту прав власності всіх суб'єктів, а саме: держави та її інститутів (міністерства, відомства, служби), установ і структур як державного, так і приватного секторів економіки, громадянського суспільства та окремих фізичних осіб. Ці обов'язки повинні виконуватися на всіх стадіях протидії економічним основам кримінального переділу власності і зачіпати права власників: при визначенні основних напрямів протидії та захисту власності, перетворенні різних державних інститутів, аналізі ходу і прогнозі розвитку відносин власності, прийнятті нормативних правових актів з питань регулювання цих відносин. Власність як об'єктивна економічна категорія пов'язана з певними закономірностями, тому і протидія кримінальним переділам повинна ґрунтуватися на поверненні до нормальних умов відтворення відносин власності та їх економічної реалізації. Такі явища, як деформація і диспропорція відносин власності обумовлюються низкою об'єктивних причин, тому в основі механізму протидії повинні лежати, по-перше, виявлення цих причин, їх нейтралізація і усунення, а по-друге, профілактика та запобігання кримінальним переділам власності.

Для захисту прав власності задіяний комплекс економічних, державних (правоохоронні, правові та контролюючі інститути) і суспільних інститутів, система законодавства та ін.

Економічні інститути за визначенням повинні працювати в напрямі створення мотивів і стимулів, що сприятливо впливають на механізм функціонування бізнесу на умовах чесної і справедливої конкуренції. Інститути державного управління можуть напряму, керуючи державним майном, підприємствами державного сектора, впливати на стан економічної безпеки власності. У цьому ж напрямі діють і правові інститути, які на основі правової норми, певних правил і обмежень повинні виключати умови, що обумовлюють інтереси і вигоди протиправних дій в області об'єктів власності. Діяльність правових і правозастосовчих інститутів повинна забезпечувати таке співвідношення ризиків і вигод кримінальних захоплень, при яких кримінальна санкція зводила б до мінімуму успішність і прибутковість кримінальних діянь. Правоохоронний інститут у процесі оператив-

ної роботи впливає на збільшення кримінальних ризиків і скорочення стимулів протиправних діянь. Ризики, пов'язані з суддівськими рішеннями, повинні працювати в тому ж напрямі, оскільки суд повинен забезпечувати невідворотність покарання за доведені правопорушення і злочини [7, с. 113].

За словами А. Олійник, різні інституціональні порушення "виникали і продовжують виникати не тільки через неадекватність формальних інститутів і механізмів примусу до виконання їх приписів (enforcement), але і в результаті обмежень, обумовлених неформальними інститутами... А адже саме неформальні інститути найменш схильні вольовим впливам, їх зміни носять вкрай інерційний характер" [3, с. 6]. Близькі за змістом міркування можна знайти у Веблена: "Інститути — це результати процесів, що відбувалися в минулому, вони пристосовані до обставин минулого... Звичний образ мислення має тенденцію продовжувати своє існування невизначено довго" [4, с. 202].

Сформовані відносини власності та умови їх реалізації є основою ефективного функціонування економіки держави в цілому і окремих складових економічної політики — інститутів.

Інститути — це сукупність спеціально створених у конкретному суспільстві економічних, юридичних, законодавчих норм і правил, які виступають у вигляді обмеження для економічних агентів, а також відповідних механізмів контролю щодо їх дотримання і захисту [6, с. 21].

У своїй сукупності інститути структурують взаємодію їх учасників, утворюють спонукальні мотиви діяльності. Головна роль, яку інститути відіграють у суспільстві, полягає у зменшенні невизначеності в економічних відносинах шляхом встановлення стійкої структури взаємодії між економічними суб'єктами. Тому від розвитку всіх інститутів економічної політики, переплетених між собою численними зв'язками, перш за все, залежить стабільний і безпечний розвиток економіки, відносин власності. У реальних умовах економічні інститути стримують, часто призводять до критичних ситуацій у сфері відносин власності [9, с. 41]. Це вимагає більш докладного розгляду впливу економічної політики держави як сукупності економічних заходів і дій, спрямованих на досягнення наперед заданого результату для забезпечення економічної безпеки власності.

Інституційна політика. Важливе значення для здійснення державою цілеспрямованої економічної політики мають інституційні перетворення, що включають в себе ряд компонентів, спрямованих на вдосконалення відносин власності, стимулювання переходу підприємств до сучасних форм організації бізнесу, розвиток конкуренції між суб'єктами ринку. Інституційна політика передбачає формування правового та організаційного середовища, затвердження загальних для всіх господарюючих суб'єктів порядку, правил поведінки, що відповідають ринковим принципам. Інституційна політика включає, в тому числі реформування підприємств відповідно до сучасної структури економіки, розвиток та всебічну підтримку ма-

лого підприємництва, формування великих конкурентоспроможних корпоративних утворень, проведення заходів щодо переходу державної власності у приватну або навпаки, законодавче формування та підтримка нових ринкових інститутів. Арсенал інституційної політики складається з таких інструментів, як: забезпечення ринкових процесів правовою базою, розробка правових основ створення, функціонування та ліквідації підприємств, у тому числі через процедуру банкрутства, формування ефективних організаційно-господарських структур, перетворення відносин власності. На сьогодні відносини власності уже сформувалися, але ці відносини нестійкі, супроводжуються постійним переходом власності з рук у руки, минаючи об'єктивні ринкові механізми, з використанням корупційних і бюрократичних важелів, кримінального тиску і терору, протиправних банкрутств. Ця незавершеність перехідного періоду відносин власності консервує легітимність власності, тому власність відтворюється в різних формах, у тому числі і за допомогою переділів.

Бюджетна політика є одним з основних напрямів економічної політики держави. Стан державних фінансів є ключовим у впливі на реальну економіку як у частині виконання бюджетних зобов'язань, так і як стимул підвищення інвестиційної активності та переорієнтації фінансових потоків зі спекулятивних фінансових ринків у сферу матеріального виробництва. У цьому і полягає основне завдання бюджетної політики у сфері виробництва — підтримка реальних підприємств, а не біржових спекулянтів. Тут простежується переплетення завдань бюджетної політики та антикризової підтримки підприємств.

Основним же інструментом бюджетної політики, спрямованим на підтримку економіки і захист прав власності, є державні субсидії та підтримка підприємств різних секторів економіки, що дозволяє заповнювати дефіцит бюджету з метою запобігання банкрутства, зростання кредиторської заборгованості. Тим самим підприємства стають менш привабливими для кримінальних структур, що спеціалізуються на захопленні бізнесу. У цьому зв'язку з метою забезпечення економічної безпеки власності в рамках бюджетної політики необхідно створювати механізми — використання коштів державного бюджету та різних фондів на підтримку підприємств. Для захисту прав власності та забезпечення гарантій її недоторканності необхідно створювати умови для ефективного бюджетного процесу, розподілу і використання бюджетних коштів, конкретизуючи їх цільове призначення.

Антимонополярна політика — одна з найважливіших в ринковій економіці, яка повинна бути націлена на контроль за дотриманням балансу інтересів господарюючих суб'єктів, щоб економічний суб'єкт, що володіє домінуючим становищем, не пригнічував слабшого, а також за порушенням прав власності через це панівне становище. Для нашої країни важливо не тільки обмежувати монополізм і зловживання домінуючим становищем, домагатися дотримання правил конкуренції, карати за їх порушення, а й створювати

чесне конкурентне середовище, що, в цілому, дозволить гарантувати захист прав власності та інтересів власників.

У цілому, діяльність антимонопольного відомства поки недостатньо ефективна. Воно не залучає галузеві міністерства до проведення конкурентної політики в галузях, не має слідчих повноважень. Таким чином, антимонопольна політика має виняткову важливість при протидії кримінальним захватам. Така політика повинна бути кардинально посилена, особливо у сфері відносин власності. При цьому найважливіше значення має декриміналізація відносин з приводу створення, розподілу, перерозподілу, передачі з рук в руки власності, звільнення її від контролю організаційних монополій.

Податкова політика. У сучасних умовах податкова система не сприяє розвитку підприємництва і штовхає підприємства на приховування доходів і перехід у тіньовий сектор, оскільки не вирішена проблема податкового стимулювання. Значною мірою в ході реалізації курсу на зниження податкового тиску на бізнес вирішена проблема зменшення податкового навантаження, впорядкована система податкових платежів до бюджету. Для ефективно реалізації макроекономічної політики необхідно враховувати стимулюючу і розподільчу функції податків, покращувати податковий і підприємницький клімат. Збір податків тільки в цілях збільшення доходів бюджету економічно не правильно — необхідно також, встановлюючи різні ставки податків, порядок їх справляння та пільги, враховувати їх вплив на розвиток пріоритетних галузей, підтримку неконкурентоспроможних, але соціально значущих галузей, потенційних мішеней для рейдерських атак.

Використовуючи податковий механізм як головний елемент державної політики при захисті прав власності, слід формувати систему податків і зборів, передбачивши наступні податкові преференції:

- використання системи податкових пільг і податкових відрахувань з метою недопущення банкрутств підприємств та їх відходу в тінь;

- зниження податкових ставок з урахуванням стану економіки;

- звільнення від оподаткування окремих видів діяльності, господарських операцій залежно від виду та змісту.

Сьогодні необхідно посилити стимулюючий вплив держави на підприємства всіх форм власності, для того щоб спонукати їх до накопичення та інвестування в капітал. Неefективна податкова політика створює побічні реакції і мотиви власника, а також і умови для позаекономічних і протиправних переділів власності.

Грошово-кредитна політика — інструмент загальної економічної політики держави, спрямований на оперативний вплив останньої на грошово-кредитну систему і зрештою націлений на досягнення макроекономічної стабільності в суспільстві.

Необхідно виробити і послідовно реалізовувати напрями щодо стимулювання кредитування бан-

ками виробничої сфери та забезпечення умов підвищення попиту на банківський кредит з боку структур реального сектора економіки незалежно від форм власності. Встановлення максимальних розмірів ставок за кредитами є прикладом заходів контролю в області процентних ставок. Необхідно впливати на обсяги кредитування в окремих сегментах економіки. Наприклад, надання пільг при кредитуванні окремих пріоритетних галузей. Формування пасивів за рахунок банківських кредитів сприяє підвищенню кредитоспроможності організацій. Необхідно посилити інститут гарантій держави за наданими банками кредитами підприємствам реального сектора в рамках цільових державних програм. Також з'являється необхідність у проведенні фінансової політики — сукупності державних заходів, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл і використання.

На сьогоднішній момент серед найважливіших фінансових факторів, що обмежують зростання виробництва реального сектора економіки, слід зазначити наступні: "важкий" податковий тягар, дефіцит оборотних коштів, зростання кредиторської заборгованості, нестача коштів, яка веде до "бартернізації" розрахунків.

Все це робить кримінальні банкрутства як один зі способів переділу власності більш доступними і менш витратними. Сучасна ринкова економіка немислима без розгалуженої, гнучкої та різноманітної системи кредитних відносин, які разом з фінансами сприяють прискореній мобілізації коштів для здійснення розширеного відтворення, прискорення структурної перестройки економіки, підвищення її конкурентоспроможності, посилення динамізму всіх економічних процесів.

Зовнішньоекономічна політика спрямована на регулювання економічних відносин з іншими країнами-учасниками глобального ринку. Головне стратегічне завдання зовнішньоекономічної політики — створення сприятливих зовнішньоекономічних умов для розширеного відтворення всередині країни. Основна мета зовнішньоекономічної політики в галузі відносин власності — підтримка вітчизняних товаровиробників на світових ринках та їх захист на внутрішньому ринку і, перш за все, захист власності і власників від позаекономічних і протиправних захоплень з боку іноземних інвесторів.

Інвестиційна та інноваційна політика. Інвестиції є необхідною складовою ефективного розвитку будь-якого підприємства і є передумовою економічного зростання економіки країни в цілому. Інструментарій інвестиційної та інноваційної політики представляє собою синтез різноманітних інструментів описаних вище політик. Тут можуть бути як пряме державне фінансування, законодавче забезпечення інвестиційного процесу, державні запозичення, так і податкові пільги, амортизаційна політика, розвиток ринкових інститутів (фондовий ринок, венчурні фонди, інвестиційні банки), стимулювання спільних з іноземними партнерами інвестиційних та інноваційних проектів.

Тарифна (цінова) політика — це частина економічної політики, спрямована на визначення цін на товари та послуги. Встановлений прийнятний рівень тарифів, стійка і передбачувана тарифна політика дозволяють підприємствам вдосконалювати виробництво відповідно до модернізаційних пріоритетів, сприяють зростанню його ефективності, знижують собівартість продукції. Це дозволяє підприємствам відчувати себе впевнено на ринку, приділяти більше увагу стратегічним цілям компанії і вдосконалювати систему корпоративного управління, а головне — створює умови для вільної та чесної конкуренції, тим самим сприяючи захисту прав і законних інтересів власників.

На основі описаних вище інструментів і будується економічна політика, яка проводиться урядом країни насамперед, економічна політика, спрямована на захист і стабільність прав власності та протидію її кримінальному переділу, зокрема через банкрутство.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗРОБОК

Таким чином, економічні інститути через заходи економічної політики держави здатні створювати умови для стабільного та ефективного функціонування економіки в межах порогових показників, у тому числі створювати умови для ефективного функціонування підприємств усіх форм власності. Для цього необхідний комплекс заходів в області інституційної, грошово-кредитної, інвестиційної та інноваційної політик, спрямованих на захист бізнесу від корумпованого чинивництва, тиску організованих злочинних угруповань, поглинання великими монополістичними групами, протиправного банкрутства, рейдерства. Держава повинна реально захищати бізнес за допомогою заходів і механізмів на основі взаємодії економічних регуляторів.

Економічна політика в Україні в середньостроковій перспективі має будуватися з врахуванням подолання антикризового спаду, який протягом тривалого часу визначатиме економічну динаміку країни.

Також привертає свою увагу проблема розробки і прийняття нормативно-правових актів, необхідних для регулювання взаємовідносин між суб'єктами ринку, встановлення загальних правил гри. Відсутність же законодавчої бази, або ж її слабка підготовка сприяє лише дезорганізації і значному зниженню ефективності і корисності економічних реформ в Україні.

Література:

1. Рукинов М.В. Причины и виды банкротства // Проблемы современной экономики. Евразийский международный научно-аналитический журнал. — Санкт-Петербург: Астерион. — 2008. — С. 217—219.
2. Стиглиц Дж. Куда ведут реформы? К десятилетию начала переходных процессов // Вопросы экономики. — 1999. — № 7. — С. 9—13.
3. Институциональная экономика / Под общ. ред. Олейника А. — М., 2005.

4. Веблен Т. Теория праздного класса. — М., 1984.
5. Губарь О.В. Институциональное воздействие на трансформацию собственности // Гуманитарные и социально-экономические науки. — 2000. — № 2. — С. 87—89.

6. Норг Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. — М., 1997.

7. Стрельцов С.Л. Экономичні злочини: внутрідержавні і міжнародні аспекти: навчальний посібник. — Одеса: Астропринте, 2000. — С. 476.

8. Джуль В.В. Институт неспособности: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні. Монографія. — Львів: Інститут технологій бізнесу і права, 2000.

9. Пянтковський В.А. Особливості регулювання санації державних підприємств / В.А. Пянтковський // Формування ринкових відносин в Україні. — 2006. — № 10. — С. 40—44.

10. Бірюков О.М. Транскордонні банкрутства: проблеми і шляхи розв'язання: [монографія] / О.М. Бірюков. — К.: Вид-во видавничо-поліграфічний центр Київський університет, — 2008. — 318 с.

References:

1. Rukinov, M.V. (2008), "The causes and types of bankruptcy", *Problemy sovremennoj jekonomiki. Evrazijskij mezhdunarodnyj nauchno-analiticheskij zhurnal*. pp. 217-219.

2. Stiglic, Dzh. (1999), "Where leads the reforms? By the beginning of a decade of transition processes", *Voprosy ekonomiki*. v. 7, pp. 9.

3. Oleinik, A.M. (2005), *Institutsional'naya ekonomika [Institutional Economics]*, Moscow, Russia.

4. Veblen, T. (1984), *Teoriya prazdnogo klassa [Theory of the Leisure Class]*, Moscow, Russia.

5. Stiglic, Dzh. (2000), "Institutional impact on the transformation of the property", *Gumanitarnye i sotsial'no — ekonomicheskie nauki*. v. 2, pp. 87.

6. Norg, D. (1997), *Instituty, institutsional'nye izmeneniya k funktsionirovanie ekonomiki [Institutions, Institutional Change to the functioning of the economy]*, Moscow, Russia.

7. Strel'tsov, Ye.L. (2000), *Ekonomichni zlochyny: vnutriderzhavni i mizhnarodni aspekty [Economic crime: Domestic and International Aspects]*, Astroprytie, Odessa, Ukraine.

8. Dzhun', V.V. (2006), *Instytut nespromozhnosti; svitovij dosvid rozvytku ta osoblyvosti stanovlennia v Ukraini [The Institute of insolvency: international experience and peculiarities of development in Ukraine]*, Yurydicheskaia praktyka, Kyiv, Ukraine.

9. Piantkovs'kyj, V.L. (2006), "Features of readjustment regulation of state enterprises", *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 10, pp. 40-44.

10. Biriukov, O.M. (2008), *Transkordonni bankrutstva: problemy i shliakhy rozv'iazannia [Cross-border bankruptcies: issues and solutions]*, Vydavnytstvo vydavnycho-polihrafichnyj tsentr Kyivs'kyj universytet, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 04.10.2013 р.